Sportsko-rekreacijski turizam u Krapinsko-zagorskoj županiji

Razum, Luka

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:217:224501

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Luka Razum

Sportsko-rekreacijski turizam u Krapinsko-zagorskoj županiji

Prvostupnički rad

Mentor: doc. dr. sc. Ivan Šulc

Ocjena: _____

Potpis: _____

Zagreb, godina. 2022.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Prvostupnički rad

Sportsko-rekreacijski turizam u Krapinsko-zagorskoj županiji

Luka Razum

Izvadak: Sportski turizam je disciplina koja se bavi proučavanjem putovanja izvan mjesta prebivališta radi bavljenja sportom, gledanja sporta ili posjeta sportskoj atrakciji, a uključuje natjecateljske i nenatjecateljske aktivnosti. Predmet rada je prikaz i analiza trenutnog stanja sportsko-rekreacijskog turizma u Krapinsko-zagorskoj županiji te inventarizacija resursa potrebnih za njegov budući razvoj. Cilj rada je utvrditi trenutno stanje turističkog razvoja regije pri čemu se poseban naglasak stavlja na sportski turizam Krapinsko-zagorske županije. Nadalje, cilj je klasificirati aktualne atrakcije i resurse potrebne za razvoj sportsko-rekreacijskog turizma odabranog prostora, što bi ujedno bio i prvi korak u istraživanju. Na kraju rada analiziraju se atrakcijska osnova i trenutno stanje razvoja cikloturizma te je dan prijedlog uspješnijeg razvoja ovog oblika turizma. Metode koje se koriste su analiza kvantitativnih podataka o turističkim dolascima i noćenjima te o zaradi od turističkih aktivnosti kao i digitalni prikaz podataka uz pomoć GIS-a.

26 stranica, 8 grafičkih priloga, 1 tablica, 10 bibliografskih referenci; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: sport, turizam, rekreacija, cikloturizam, sezonalnost

Voditelj: doc. dr. sc. Ivan Šulc

Tema prihvaćena: 10. 2. 2022.

Datum obrane: 8. 9. 2022.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Faculty of Science
Department of Geography

Undergraduate Thesis

Sports and recreational tourism in Krapina-Zagorje County

Luka Razum

Abstract: Sports tourism is a discipline that deals with the study of travel outside the place of residence for the purpose of playing sports, watching sports or visiting a sports attraction, and includes competitive and non-competitive activities. The subject of the work is the presentation and analysis of the current state of sports and recreation tourism in Krapina-Zagorje County and the inventory of resources needed for its future development. The aim of the paper is to determine the current state of tourism development in the region, with a special emphasis on sports tourism in the Krapina-Zagorje County. Furthermore, the goal is to classify the current attractions and resources necessary for the development of sports-recreational tourism in the selected area, which would also be the first step in the research. At the end of the paper, the attraction basis and the current state of development of cycle tourism is analyzed, and a proposal is made for a more successful development of this form of tourism. The methods used are the analysis of quantitative data on tourist arrivals and overnight stays and income from tourist activities, as well as the visualisation of data in GIS.

26 pages, 8 figures, 1 tables, 10 references; original in Croatian

Keywords: sport, tourism, recreation, cycle tourism, seasonality

Supervisor: Ivan Šulc, PhD, Assistant Professor

Undergraduate Thesis title accepted: 10/02/2022

Undergraduate Thesis defense: 08/09/2022

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia

SADRŽAJ

1. UVOD……..1

2. SPORT, SPORTSKI TURIZAM I CIKLOTURIZAM…….…….…….2

2.1. Sport…….…….2

2.2. Sportski ili sportsko-rekreacijski turizam……..3

2.3. Cikloturizam……..4

3. TURISTIČKE ATRAKCIJE U KRAPINSKO-ZAGORSKOJ ŽUPANIJI…….6

3.1. Krapinsko-zagorska županija kao podloga razvoja……6

3.2. Trenutno stanje turističke infrastrukture……6

3.2.1. Pregled dosadašnjeg broja dolazaka i noćenja……8

3.2.2. Pregled dosadašnjih događanja i atrakcija…….11

4. SPORTSKI I CIKLOTURIZAM U KRAPINSKO-ZAGORSKOJ ŽUPANIJI…….16

4.1. Trenutno stanje sportske infrastrukture i klasifikacija sportskih aktivnosti……..…...16

4.2. Prijedlog budućeg razvoja turizma i sporta u županiji uz uključenost cikloturizma….18

4.3. Kritički osvrt na županijske planove razvoja i projekte……..…24

5. ZAKLJUČAK.……...……26

POPIS LITERATURE I IZVORA……...27

POPIS SLIKA I TABLICA……..IV

1. UVOD

Turizam je u modernom svijetu važan izvor prihoda država, iako ne i glavni. Masovni turizam zavukao se u gotovo sve dijelove ekumene te ostavio dugotrajan otisak. Njegova intenzivna aktivnost stvorila je put nastanku protuteže, specifičnih ili selektivnih oblika turizma, ponajviše potpomognuto velikom popularnošću ljetnih i zimskih sportova te urbanim turizmom. Uz turizam, i sport je nešto bez čega se ne može zamisliti moderna svakodnevica. Postoji mogućnost njegova praćenja uživo, klađenja na dobitke, predviđanje rezultata i slično, no najvažnije – sudjelovanja. Zahvaljujući ljudskoj inovativnosti i mogućnostima tržišta i potražnje, sport je danas raznovrsniji nego ikad prije. Prepreku više ne predstavljaju ni dubina ni nadmorska visina pa tako ni klima. Popraćenost nikad nije bila veća, velika sportska natjecanja privlače sve veći broj ljudi svake godine, a stadioni i općenita sportska infrastruktura stvaraju vizualni identitet gradova u kojima se nalaze. U sklopu stadiona pojavljuju se sportski muzeji koji bilježe postignuća klubova koja se dugo pamte. Sport se prilagodio svakom pojedincu i svakoj skupini. Sportska natjecanja i sportske manifestacije nisu više osmišljena isključivo za svjetski poznate sportaše, već se organiziraju i na znatno manjim razinama. Rekreacija i bijeg od užurbane svakodnevice samo su pridonijeli daljnjem razvoju sporta među ljudima, posebice mladima. Čak je i situacija s pandemijom, iako je onemogućila održavanje natjecanja, potaknula ljude na rekreaciju i upoznavanje sa prirodom. Sport i turizam nezaobilazni su pojmovi modernog svijeta, a može se samo predviđati koliko će njihova poveznica u budućnosti rasti. Ista je situacija vidljiva i u Krapinsko-zagorskoj županiji. Sport i rekreacija u sklopu selektivnih oblika turizma ušli su u suvremeni način života promovirajući i valorizirajući regiju i njen pozitivan utjecaj na zdravlje domaćih i stranih posjetitelja (Bartoluci i dr., 2007). Krapinsko-zagorska županija postavlja turizam kao jedan od prioriteta razvoja. Cilj je predstavljanje Krapinsko-zagorske županije kao jedinstvene turističke destinacije brendiranjem i promoviranjem atrakcija pod sloganom „Zagorje – Bajka na dlanu“, stvaranje vizualnog identiteta, povezivanje proizvođača i turističkih subjekata te izrada interpretacijskih planova i karata županije sa popisom destinacija (Krapinsko-zagorska županija, 2022). Blizina Republike Slovenije znači da se i inozemni turisti uključuju u turističke aktivnosti, iako znatno manje od domaćih turista. Predmet i cilj rada je stoga prikaz trenutnog stanja sportsko-rekreacijskog turizma, odnosno odnosa turizma i sporta u Krapinsko-zagorskoj županiji te klasifikacija pripadajućih aktivnosti, atrakcija i resursa koji potpomažu razvoju kao i selektivnih oblika turizma u regiji.

2. SPORT, SPORTSKI TURIZAM I SPORTSKO-REKREACIJSKI TURIZAM

Povezanost turizma i sporta nastaje kao posljedica promjene uloge sporta u današnjem društvu s pasivne ili perceptivne na aktivnu ulogu. I turizam i sport dio su moderne kulture te ih karakteriziraju jednaki subjekti i obilježja. Broj i geografska raširenost turističkih putovanja povezanih sa sportom eksponencijalno raste te se u posljednjih dvadesetak godina velik naglasak stavlja na proučavanje i unaprjeđenje sporta u turizmu, odnosno turizma u sportu (naravno, dolazi do određene stagnacije prouzročene SARS Covid-19 virusom). To potkrjepljuju i podaci o porastu posjećenosti većih sportskih događanja, poput Olimpijskih igara te porast popularnosti država domaćina igara. Na primjer, tijekom Olimpijskih igara u Rio de Janeiru 2016. godine, broj posjetitelja porastao je za 5%, a čak 95% posjetitelja razmišljalo je o ponovnom posjetu državi (Interface Tourism France, 2022). Ljudski zahtjevi i želje promijenili su se od antike do danas, no sadržaj boravka u destinaciji ostao je jedan od glavnih motiva pri odabiru destinacije.

2.1. Sport

Sport, odnosno šport, skupni je pojam za tjelovježbene aktivnosti u kojima dominira natjecateljski duh i želja za unaprjeđenjem tjelesnih sposobnosti i vještina putem igre, razonode, borbe i natjecanja (Bartoluci i dr., 2007). Može se gledati i kao raširena i popularna društvena pojava, kao sastavni dio kulture suvremenoga društva. Bavljenje sportom znači i provoditi vrijeme u prirodi, izvan naših domova. Dimenzija bavljenja sportom ovisi o samom tipu sporta pa su se tako razvili ekipni i individualni te natjecateljski i rekreativni sportovi. U definiciju sporta ulazi i njegovo treniranje i praćenje. Sport je vrlo stara aktivnost koja svoje korijene vuče iz vremena antike kada se građanstvo natjecalo na prvim velikim natjecanjima (na primjer, Olimpijske igre) te obilazilo vjerske i ostale manifestacije. To se ujedno smatra začecima pojava srodnim turizmu. U antičkom Rimu bile su popularne gladijatorske borbe te borilačke vještine poput hrvanja, mačevanja i slično. Neke od tih aktivnosti zaživjele su i danas, iako je doseg sporta u sadašnjem vremenu daleko veći od antičkog te se novi sportovi pojavljuju puno češće i brže nego prije. Sportske atrakcije zahtijevale su kretanje stanovništva pa se često govori kako su sport i putovanje već dugo vremena dvije međusobno povezane društvene pojave sa zajedničkim obilježjima, a isto se odnosi i na turizam (Bartoluci i dr., 2007). Sportske aktivnosti promicatelji su putovanja, a zbog velike udaljenosti, ta su putovanja često tražila i danas traže boravak u destinacijama.

2.2. Sportski ili sportsko-rekreacijski turizam

Sportski i sportsko-rekreacijski turizam su sinonimi. Pojam je katkad teško definirati jer postoje razne definicije (Bartoluci i dr., 2007). Na primjer, Standeven i De Knop (2004) pod sportski turizam stavljaju sve oblike aktivnosti i pasivne uključenosti u sportsku aktivnost u kojoj se sudjeluje povremeno ili organizirano u nekomercijalne ili komercijalne/poslovne svrhe koje podrazumijevaju putovanje od mjesta boravka ili obavljanja posla. To je i poseban oblik turizma u kojemu prevladavaju sportski motivi za putovanje i boravak u određenim turističkim mjestima i centrima (Rabotić, 2013). Sve definicije naglašavaju razne karakteristike sportskog turizma, no izdvajaju se dvije najvažnije: 1.) sportski turizam uključuje putovanje iz mjesta boravka u destinaciju i 2.) motiv za putovanje mora biti sport odnosno bavljenje sportom u aktivnom smislu (igranje) ili pasivnom smislu (promatranje). Aktivna komponenta uključuje aktivno sudjelovanje na sportskim aktivnostima, poput natjecanja, turnira, utrka i slično. S druge strane, pasivna varijanta znači praćenje sporta sudjelovanjem na manifestacijama, kao što su Olimpijske igre ili Liga prvaka. Sportski turizam mora se temeljiti na svojstvima i karakteristikama prirodno-geografskih elemenata i resursa nekog prostora (Bartoluci i dr., 2007). Neki autori čak rade i podjelu na ljetni i zimski sportski turizam. Sportski turizam se može smatrati i posebnim ili specifičnim oblikom turizma koji je neka destinacija razvila radi poboljšanja konkurentnosti. Tome često prethodi razvoj prometa i prometnih sredstava što vodi do jače tendencije disperzije turističkog prometa na veći broj turističkih receptivnih destinacija u svijetu (Bartoluci i dr., 2007). Važno je spomenuti i rekreaciju kao jednu od glavnih sastavnica sportskog turizma. Prema Bartoluci i dr. (2007), sadržaji sportske rekreacije danas imaju dominantnu ulogu u zadovoljenju potreba za kretanjem i odgovarajućom tjelesnom aktivnošću radi kvalitetnog odmora. Rekreacija zadovoljava društvene i kulturne potrebe pošto, uz fizičku i psihičku aktivnost, omogućava i obilazak lokalne gastronomske, edukativne i kulturne ponude, poput muzeja, galerija i restorana. Odluka za rekreativnim i aktivnim provođenjem slobodnog vremena za sobom vuče niz pozitivnih posljedica poput bavljenja sportom u turizmu (kvalitativna komponenta slobodnog vremena), poboljšanje kvalitete života, financiranje aktivnog odmora (kvantitativna komponenta slobodnog vremena) te stvaranje „industrije“ slobodnog vremena. Sport i rekreacija postaju sve veća potreba ljudi za koju oni izdaju sve veći dio prihoda (Bartoluci i dr., 2007).

2.3. Cikloturizam

Cikloturizam ili biciklistički turizam obuhvaća različite rekreacijske aktivnosti koje se koriste kao integralni dio izleta ili odmora i kao pozitivan način provođenja slobodnog vremena sa svrhom uživanja, upoznavanja lokalne kulture, istraživanja i druženja (Bartoluci i dr., 2007 prema Morpeth, N., 2001). Upravo se po tome razlikuje od biciklizma, koji je isključivo usmjeren na sportski karakter biciklističkih aktivnosti, dok cikloturizam ima više rekreativne osobine.

Kao i kod sportskog turizma, glavni motiv za održavanje cikloturizma je fizička aktivnost sudionika. Aktivnosti koje obuhvaća variraju od jednodnevnih izleta do dugih biciklističkih tura na veće udaljenosti, no najvažnije je da uključuju bicikl kao primarno prijevozno sredstvo, uz eventualno korištenje ostalih načina prijevoza, na primjer, autobusa, automobila ili željeznice. Zračni promet je isključen iz ovakvog načina rekreacije. Popularnost aktivnosti posljedica je širenja biciklizma, biciklističkih utrka i izleta u prirodi, ali i činjenica da se njome može baviti širok opseg turista pošto, osim fizičke spremnosti, ne zahtjeva posebne vještine te je relativno jeftin. Za ovakav način aktivnosti pretežito se odlučuje stanovništvo srednje dobi i srednjeg društvenog sloja.

Cikloturizam može biti izletnički, turistički, sportsko-rekreativni i avanturistički, oviseći pritom o fizičkoj spremnosti i sposobnosti sudionika (Morpeth, 2001). Avanturistički cikloturizam se može povezati sa tvrdim ili *hard* cikloturizmom, osmišljenom za istraživanje divlje prirode i adrenalinske ture brdskog biciklizma, kojima se bave iskusniji i hrabriji biciklisti, poput brdskih biciklista koji imaju i bolje opremljene bicikle. Uz njega postoji i meki ili *soft* cikloturizam, nešto jednostavnija varijanta koja obuhvaća laganu vožnju uz razgledavanje i povezanost sa lokalnom kulturom. Za ovakvu varijantu se odlučuju touring biciklisti i rekreativci, koji uglavnom putuju u skupinama. Cikloturizmom se može baviti individualno ili u skupini. Za sudionike postoje i organizirana putovanja s uslugom prijevoza prtljage i specijaliziranog smještaja. Smještaj je, uz samu vožnju, vjerojatno najbliži i najbolji doticaj sa prirodom, pošto se cikloturisti često odlučuju za spavanje u kampu ili na selu. Time se cikloturizam povezuje sa ostalim posebnim oblicima turizma, poput ruralnog, gastronomskog, kulturnog i slično.

Unatoč dugogodišnjim prilagodbama, cikloturizam se ipak ne može odvijati na bilo kakvom terenu. Stoga postoji određena infrastruktura potrebna za primjeren razvoj. Minimalna širina biciklističke staze trebala bi biti 2 metra, staza mora imati kvalitetnu podlogu (pretežito asfalt)

koja mora biti otporna na jaču kišu i oborine, prohodna te se nalaziti dalje od većih i prometnijih cesta ili na njima uz postojanje označenih biciklističkih staza i zaštitne ograde. Uz stazu bi se trebala nalaziti moderna i dobro vidljiva signalizacija te smještajni objekti, poput stanice za popravak bicikla i natkrivenih odmorišta. Ako je moguće, staze bi trebale imati poveznicu sa ostalim sredstvima prijevoza, na primjer ako se nalazi u gradu to bi bila veza s autobusnom linijom, odnosno sa vlakom ako se nalazi izvan grada.

U Republici Hrvatskoj aktivna su 4 koridora, a to su: koridor 4: Atlantski ocean – Crno more (uz Dunav), koridor 8: Sredozemni koridor (uz obalu Istre i Kvarnera, Lika, uz dalmatinsku obalu), koridor 9: Baltičko more – Jadransko more (uz zapadnu obalu Istre) i koridor 10: Koridor Željezne zavjese (uz Dravu, Baranja) koji su povezani s ostalim europskim koridorima. Ovakva povezanost omogućava osmišljavanje međunarodnih ruta, koje se uglavnom nalaze uz državne granice.

Cikloturizam kao moderna aktivnost dobiva sve veću popularnost kako na domaćem tako i na stranom tržištu. Europske države imaju posebno dobro razvijenu mrežu biciklističkih staza. Njegova valorizacija u Krapinsko-zagorskoj županiji je na dobroj razini, ali i dalje ispod nekih europskih standarda. Stoga je upravo cikloturizam i njegova valorizacija glavna tema rada. U nastavku rada dati će se detaljniji pregled sportske infrastrukture kojom županija raspolaže i načina njene bolje prezentacije uz uključenost cikloturizma.

3. TURISTIČKE ATRAKCIJE U KRAPINSKO-ZAGORSKOJ ŽUPANIJI

3.1. Krapinsko-zagorska županija kao podloga razvoja turizma i sporta

Prema turističkoj klasifikaciji Krapinsko-zagorska županija spada u Panonsko-peri-panonsku turističku makroregiju (Bartoluci i dr., 2007). Županija ima površinu od 1 229 kilometara kvadratnih te broji 120 942 stanovnika (KZZ, 2022). Podijeljena je na 25 općina i 7 gradova. Ima pogodan geografski položaj: s južne i jugoistočne strane graniči sa Zagrebačkom županijom, odnosno sa Gradom Zagrebom, s kojim je povezana autocestom A2 i željeznicom. Osim veze sa Zagrebom, veći prometni pravci (autocesta A2 i državne ceste) vode prema sjeveru i jugozapadu, pretežito kroz njeno središte, gdje se nalaze i najveći gradovi, što čini taj prostor najrazvijenijim sa najvećom koncentracijom stanovništva u županiji. Uz najveću prometnicu, autocestu A2 Zagreb - Macelj, nalaze se 3 od 7 gradova: Krapina, Zabok i Oroslavje. Sama županija poznata je po karakterističnom brežuljkastom reljefu i površinama pod šumom. Brežuljci, odnosno „bregi“ kako se popularno nazivaju, predstavljaju vizualni identitet Zagorja. Po njima su raštrkana sela i manja mjesta te povezana stazama i manjim cestama, a na padinama se nalaze vinogradi. Šume prekrivaju 43 718 hektara površine, od čega na privatne šume otpada 33 758 hektara ili 77,2%, dok državne šume zauzimaju 9 960 hektara ili 22,8% šumske površine (KZZ, 2022). Uglavnom se nalaze na višim područjima, odnosno planinama Medvednici, Strahinjčici, Ivanščici i Maceljskom Gorju. Šume u ostatku županije su usitnjene, a šumski putevi su pogodni za hodanje, trčanje i vožnju bicikla. Njihova gospodarska vrijednosti dobro je iskorištena, ali se ne može reći isto za rekreacijsku, lovnu i turističku vrijednost koja je također značajna. Na jugoistočnom dijelu nalazi se Park prirode Medvednica, zaštićeno područje te popularna rekreacijska destinacija ljeti, odnosno skijaška destinacija zimi.

3.2. Trenutno stanje turističke infrastrukture

Krapinsko-zagorska županija raspolaže sa 160 smještajnih objekata. U tu brojku ulazi 12 hotela, 6 hostela, 1 kamp te 141 objekt u privatnom smještaju ili domaćinstvu, uglavnom apartmani (IZTZG, 2022). Uz neke smještajne objekte postoji i dodatni sadržaj, pretežito toplice. Nadalje, u sklopu usluge prehrane napravljeno je 150 ugostiteljskih objekata, a 11 turističkih agencija brine za organizaciju izleta i putovanja te su ponajprije usmjerene na kulturni turizam (IZTZG, 2022).

Važno je promotriti popunjenost objekata, što je postignuto analizom broja dolazaka i noćenja prema vrsti smještajnog objekta za 2019., 2020. i 2021. godinu (tab. 1.). Najveću popunjenost bilježe hoteli koji prema vrijednostima daleko prednjače pred ostalim smještajnim objektima, a najmanju nekomercijalni smještaj. Pad vrijednosti 2020. godine vidljiv je kod oba pokazatelja. Kampovi su jedini zabilježili porast broja noćenja nakon 2020. godine. Jedina veća varijacija vidljiva je kod nekomercijalnog smještaja, koji je izgubio na popunjenosti 2021. godine. Unatoč velikoj popunjenosti, malen broj tih objekata ima kriterije za prihvat turista orijentiranih na sport i rekreaciju, pa tako i cikloturista.

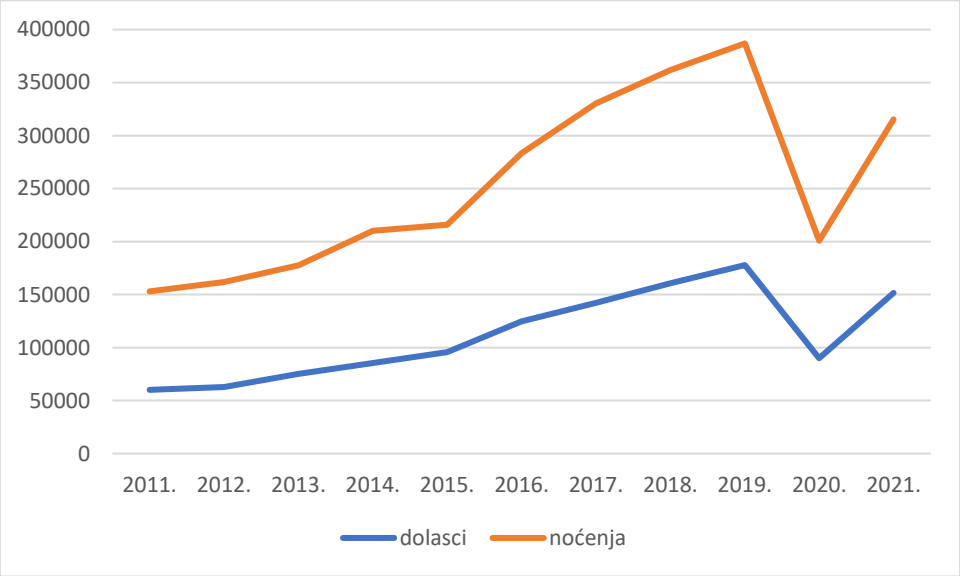
Tab. 1. Pregled dolazaka i noćenja turista prema vrstama smještajnih objekata

Vrsta objekta	**Dolasci 2019.**	**Dolasci 2020.**	**Dolasci 2021.**	**Noćenja 2019.**	**Noćenja 2020.**	**Noćenja 2021.**
Hoteli	145445	68754	119802	297388	150573	241764
Objekti u domaćinstvu	17008	13858	19581	45871	34069	41663
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	8084	3704	5986	13484	7503	10184
Kampovi	4312	1957	3378	1004	3889	6826
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	1759	1368	1563	3810	2364	3069
Nekomercijalni smještaj	284	233	31	2844	6559	669
Ukupno:	176892	89874	150341	373437	204957	304175

Izvor: TZKZZ (2022)

3.2.1. Pregled dosadašnjeg broja dolazaka i noćenja

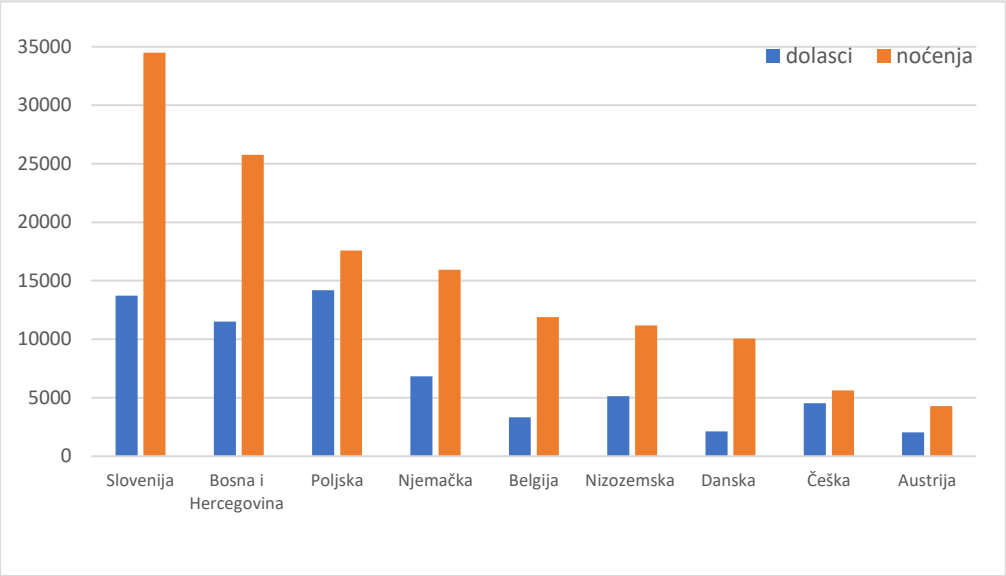
Krapinsko-zagorska županija zabilježila je vrhunac turističkih dolazaka i noćenja 2019. godine, kada je broj dolazaka iznosio 177 835, a broj noćenja 386 986 (DZS, 2022). Od 2011. do 2021. godine u prosjeku ima 111 466 dolazaka, odnosno 254 269 noćenja (DZS, 2022). Do 2019. godine, odnosno tijekom pretpandemijskog razdoblja, u županiji je rastao broj dolazaka i noćenja te se vrijednosti dolazaka prvi put približavaju vrijednosti od 200 000, odnosno 400 000 za noćenja. Dolaskom pandemije i smanjenjem posjećenosti vidljiv je znatan pad u vrijednostima (sl. 1.). Situacija se počela poboljšavati nakon 2020. i tijekom 2021. godine, kada vrijednosti ponovno počinju rasti.



Slika 1. Kretanje vrijednosti dolazaka i noćenja u Krapinsko-zagorskoj županiji od 2011. do 2021. godine
Izvor: DZS (2022)

Prema zemlji podrijetla stranih turista od 2019. godine u noćenjima smještaja u Krapinskozagorskoj županiji prednjače turisti iz Slovenije, a slijede ih turisti iz Bosne i Hercegovine, Poljske, Njemačke, Belgije, Nizozemske, Danske, Češke i Austrije (sl. 2.). Navedene države odabrane su na temelju najboljih pokazatelja dolazaka i noćenja posljednjih godina koje je odredila Turistička zajednica Krapinsko-zagorske županije, a podaci su preuzeti sa Državnog zavoda za statistiku. Turisti dolaze i iz ostalih europskih država, iako imaju znatno manji utjecaj na turističku sliku. Iako maksimalna vrijednost u prosjeku iznosi 34 504 noćenja, odnosno 14 180 dolazaka, to su i dalje male vrijednosti. Turisti iz Slovenije te Bosne i Hercegovine najbrojniji su iz razloga što im je Hrvatsko zagorje blizu, a i rado sudjeluju na

raznim sportskim događanjima i natjecanjima, primjerice maratonima. Turisti iz ostalih država primarno posjećuju kulturne manifestacije.

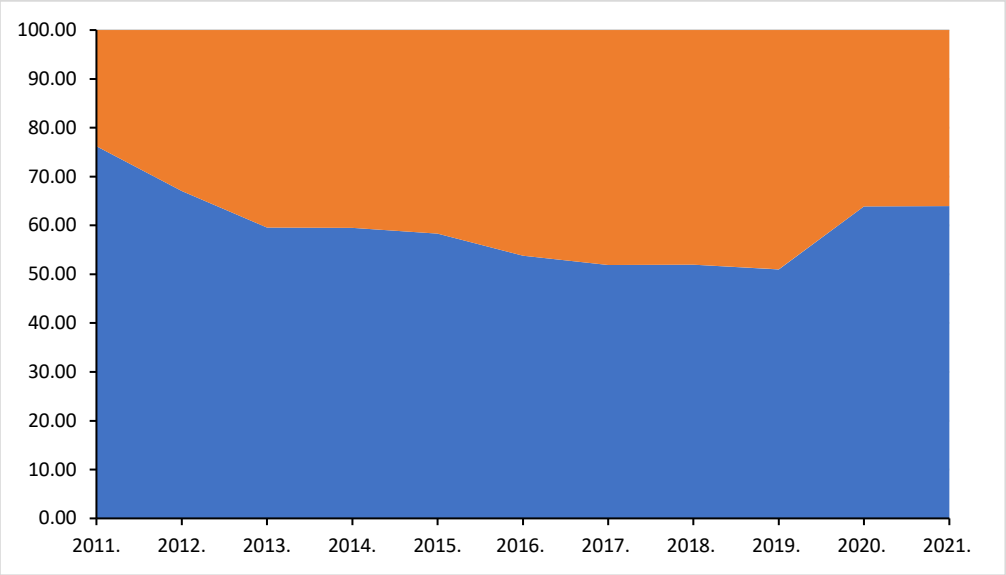


Slika 2. Prosječan broj dolazaka i noćenja stranih turista u Krapinsko-zagorskoj županiji iz odabranih europskih država od 2019. do 2021. godine
Izvor: DZS (2022)

Na konferenciji za novinare još iz 2013. godine pod temom „Pregled turističkih pokazatelja i planiranih aktivnosti u turizmu“ odlučeno je kako je potrebno promijeniti strukturu gostiju koji posjećuju županiju u korist gostiju iz inozemstva, i to ponajprije iz europskih država poput Slovenije, Njemačke, Poljske, Italije i Češke (KZZ, 2022). Plan se odnosio na 2013. i 2014. godinu, a uključivao je oglašavanje i promoviranje obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u svrhu turizma, potom sajmova, studijskih putovanja te izrade turističkih programa. Slični planovi se provode i danas, a usmjerenje je i dalje na povećanju broja dolazaka i noćenja inozemnih turista.

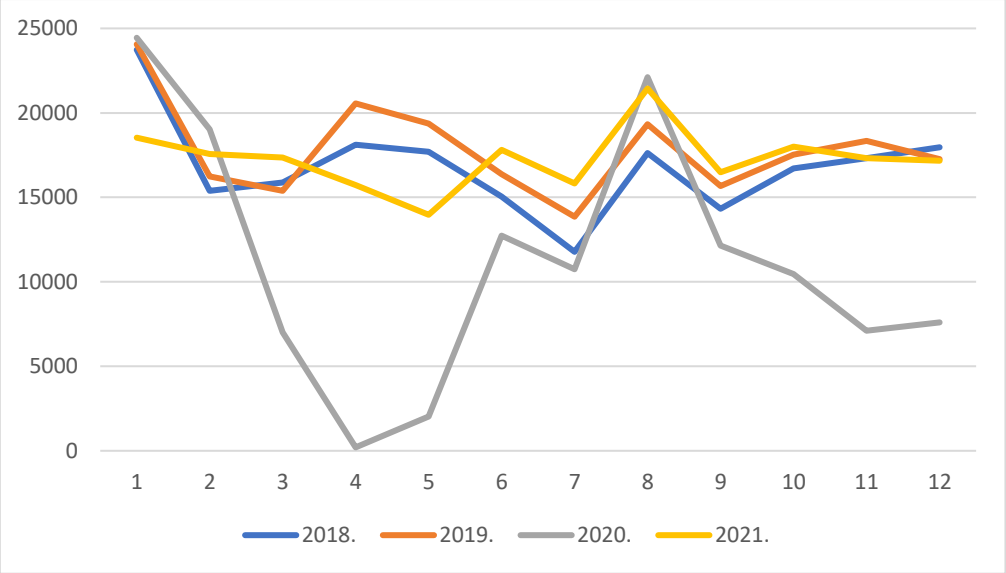
Za prikaz problema dolazaka manjeg broja inozemnih turista napravljeno je nekoliko analiza. Prva se odnosi na odnos udjela dolazaka i noćenja inozemnih i domaćih turista u Krapinsko-zagorskoj županiji za razdoblje od 2011. do 2021. godine. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku vezanim za turizam vidljivo je da domaći turisti daleko prednjače (sl. 3.). Crvena površina predstavlja strane turiste, a plava domaće. Najveći broj dolazaka, odnosno noćenja domaćih turista zabilježen je 2011. godine, kada njihov udio iznosi preko 70%. Od tada traje trend smanjenja domaćih turista sve do 2019. godine, kada iznosi oko 50%, nakon čega

ponovno počine rasti sa stagnacijom, odnosno laganim padom 2021. godine. Vidljivo je da je broj inozemnih turista u stalnom, ali i dalje polaganom porastu.



Slika 3. Udio dolazaka domaćih i stranih turista u Krapinsko-zagorskoj županiji od 2011. do 2021. godine
Izvor: DZS (2022)

No, analizom prikazanih podataka ne može se vidjeti najbolja slika razvoja niti se osvrnuti na jedan od problema razvoja, a to je sezonalnost turizma (Kožić, 2013). Sezonalnost nastaje kao posljedica prirodnih i institucionalnih čimbenika. Pod prirodnima se smatraju sezonske promjene temperature i padalina, varijacija dnevne svjetlosti i slično, dok su institucionalni uglavnom kalendarskog karaktera, što znači da su ovisni o rasporedu blagdana, godišnjih odmora i školskih praznika. Čimbenici, pogotovo prirodni, ne utječu jednako na sve oblike sporta. Utjecaj je intenzivniji na sportove na otvorenom. Dvoranski sportovi mogu se lakše prilagoditi naglim vremenskim promjenama. Sezonalnost se odnosi i na smještajne objekte, koji su uglavnom popunjeni tijekom vrhunca turističke sezone, a kako se odmiče od vrhunca tako pada i broj dolazaka i noćenja. Za bolji prikaz navedenog problema za nešto kraće razdoblje od 2018. do 2021. godine uzeti su podaci o noćenjima turista (sl. 4.). Vrijednosti su uzete samo za noćenja pošto vrijednosti dolazaka imaju jednaku distribuciju. Turisti imaju svake godine, osim 2020., podjednaku distribuciju vrijednosti noćenja te se ponegdje čak više ističu u zimskim nego u ljetnim mjesecima. Tijekom 2020. godine jasno je vidljiva posljedica pandemije u velikom padu broja noćenja. Ostali dijelovi godine, ponajprije proljeće i jesen, ostaju rezervirani za ostale aktivnosti, na primjer rekreaciju i sport, no nema dovoljno objekata posvećenih takvim aktivnostima.



Slika 4. Distribucija noćenja turista tijekom cijele godine za razdoblje od 2018. do 2021. godine
Izvor: DZS (2022)

3.2.2. Pregled dosadašnjih događanja i atrakcija

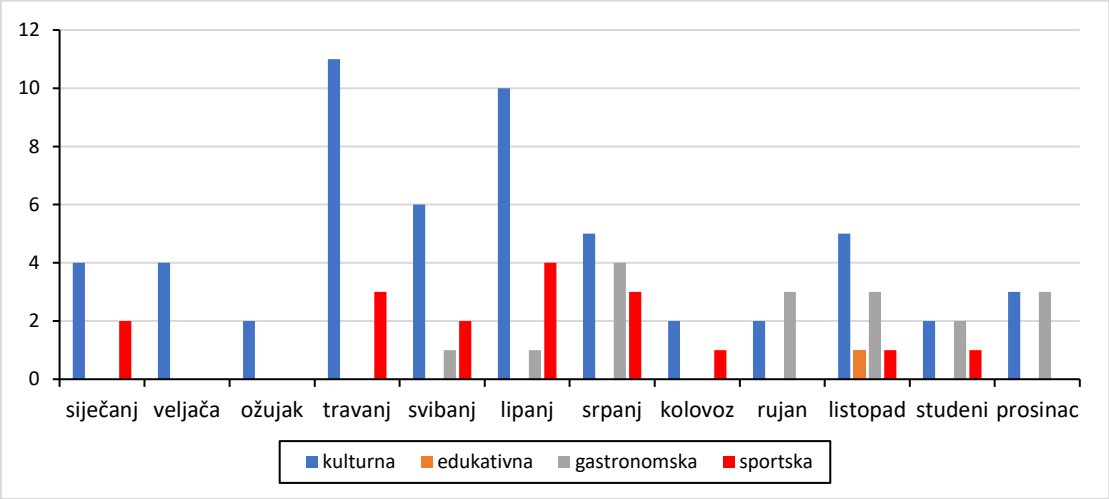
Turističke atrakcije su temeljni turistički resursi neke destinacije koji mogu privući ili već privlače turiste da posjete turističku destinaciju u kojoj se one nalaze (Kušen, 2002). Prostorno su određene te mogu biti potencijalne i realne. Ako su atrakcije potencijalne znači da ih je potrebno prvo razviti i učiniti dostupnima, a ako su realne već ih je moguće plasirati na tržište.

Oblici aktivnog bavljenja sportom koji su prisutni u Krapinsko-zagorskoj županiji su sportski, zdravstveni, ekoturizam, seoski, turizam s temom gastronomije i vinskih cesta, vjerski i robinzonski turizam, a aktivnosti koje obuhvaća su uglavnom rekreativnog karaktera, i to hodanje, trčanje, planinarenje, vožnja bicikla, vodeni sportovi i naravno cikloturizam. Na temelju toga, za Krapinsko-zagorsku županiju osmišljena je detaljna sistematizacija turističke resursne osnove, prema kojoj su atrakcije podijeljene u dvije veće kategorije: prirodni i antropogeni resursi. Prirodni resursi obuhvaćaju klimu, kopneni prostor, vodene površine, zračni prostor, zdravstvene resurse i zaštićenu prirodu, dok pod antropogene spadaju povijesne i kulturne znamenitosti, atraktivna događanja, edukativne pogodnosti, turistički objekti, posebne turističke instalacije i pogodnosti te servisi (Kušen, 2002 prema Kušen i dr., 1992). Atrakcije su podijeljene i prema sezonskim cjelinama u 3 kategorije, pa su tako proljeće i jesen svrstani u jednu kategoriju, a ljeto i zima u zasebne kategorije. Prema intenzitetu turističke aktivnosti u proljeće, odnosno jesen, od prirodnih resursa najviše se ističu život u prirodi, šetnja i pješačenje prirodom, vožnja biciklom, lov, obilazaka automobilom, ljekovite vode i blata,

klimatske pogodnosti, značajni krajolici, park šuma i hortikulturni spomenici, a od društvenih razgledavanje dvoraca, perivoja, sakralnih i ostalih spomenika kulture, kultura vina, gradovi i naselja, gastronomija (tradicionalna jela i pića), manifestacije, suvremene potrebe (jezici, tečajevi i dr.), hoteli, moteli i pansioni, sport i rekreacija (tereni, igrališta, bazeni, skijaške staze) te zdravstvena preventiva i fitness. Tijekom ljetnih mjeseci najvažniji su zdravstveni popravak, život u prirodi, pješačenje i vožnja biciklom, piknik, logorovanje, obilazak automobilom, ljekovite vode i blata, klimatske pogodnosti, značajni krajolici, park šuma i hortikulturni spomenici, odnosno razgledavanje dvoraca, perivoja i ostalih spomenika kulture, kultura vina, gastronomija, suvremene potrebe, kampovi, seoski turizam, sport, rekreacija i zdravstvena preventiva i fitness. Zimi su najpoželjniji pješačenje prirodom, turno skijanje i trčanje na skijama, ljekovite vode i blata, klimatske pogodnosti, odnosno suvremene potrebe, hoteli, moteli i pansioni i zdravstvena preventiva i fitness. Od svih navedenih aktivnosti, one koje se ističu tijekom cijele godine ili barem tijekom većeg dijela godine su sljedeće: pješačenje prirodom, vožnja biciklom, obilazak automobilom, ljekovite vode i blata, klimatske pogodnosti, značajni krajolici, park šuma, razgledavanje dvoraca, perivoja i ostalih spomenika kulture, gastronomija, suvremene potrebe, hoteli, moteli i pansioni, sport i rekreacija te zdravstvena preventiva i fitness. Navedene aktivnosti su ujedno i najatraktivnije u županiji. Može ih se svrstati u sportske (pješačenje prirodom, vožnja biciklom, sport i rekreacija, ljekovite vode i blata, klimatske pogodnosti, zdravstvena preventiva i fitness), gastronomske (gastronomija), kulturne (značajni krajolici, park šuma, razgledavanje) i edukativne aktivnosti (suvremene potrebe).

Krapinsko-zagorska županija ima vrlo povoljnu mogućnost spajanja prirodne i društvene komponente turizma. Prilikom organizacije događanja nastoje se povezati te dvije komponente te pristupiti što većem krugu ljudi. Događanja su uglavnom u organizaciji lokalnih zajednica te su najčešće sportsko-rekreativnog tipa. Najčešće su to utrke tipa maratona ili razgledavanje muzeja i galerija. Proteklih godina njihov je broj nešto narastao, što je odraz zadovoljstva sudionika. Slika 5 prikazuje odnos svih događanja u protekle 3 godine i do srpnja 2022. godine. Događanja su podijeljena u 4 kategorije: kulturna, edukativna, gastronomska i sportska događanja. Najviše događanja odvija se u toplijem dijelu godine, od travnja do listopada, i to kulturnog karaktera (predstave, izložbe i noći muzeja). Sportska događanja su raspoređena tijekom cijele godine i znatno ih je manje od kulturnih. Ponegdje dolaze u isti rang sa gastronomskima, dok su edukativna na vrlo niskoj brojci. Moglo bi se reći da je i ovdje vidljiva

sezonalnost, iako ispada da su sportska događanja relativno ujednačena tijekom godine, ali opet su neki dijelovi godine (ljetni mjeseci, na primjer), „aktivniji“ od zimskih.



Slika 5. Ukupan broj događanja u Krapinsko-zagorskoj županiji tijekom 2019., 2020., 2021. te prve polovice 2022. godine
Izvor: Visit Zagorje (2022)

U sklopu kulturne ponude organiziraju se razne umjetničke izložbe i glazbeni festivali, no najveći naglasak se stavlja na razgledavanje dvoraca i muzeja. Jedno od poznatijih događanja je prikaz Seljačke bune, vjerojatno najpoznatijeg povijesnog sukoba na ovom prostoru, koji će 2023. godine obilježiti 450. godišnjicu. Održava se u veljači, a manifestaciju godišnje posjeti preko 20 000 ljudi (KZZ, 2022). U iznimnim pandemijskim okolnostima 2022. godine je održana bez gledatelja. Važnost ove manifestacije je održavanje povijesne važnosti sukoba, a radi boljeg upoznavanja sa događajem postoji i Muzej seljačke bune, jedan od najpoznatijih u županiji.

Unutar gastronomske ponude najpoznatija je kultura vina. Ovdje se mogu uvrstiti sajmovi i izložbe vina, tradicionalnih jela i zaštićenih proizvoda Hrvatskog Zagorja. Na primjer, u Bedekovčini je 1. srpnja 2022. godine održan „54. Sajam i izložba zagorskih vina“ u organizaciji Krapinsko-zagorske županije, općine Bedekovčina, Turističke zajednice Krapinsko-zagorske županije, Udruge Vino Zagorje i Ministarstva poljoprivrede. Na sajmu su prezentirana najkvalitetnija zagorska vina, a cilj je povećanje njihove konkurentnosti na tržištu te uključivanje u enogastronomsku ponudu Hrvatske (KZZ, 2022). Na sajmu mogu sudjelovati vinari iz čitave županije. Na prostoru županije postoje i vinske ceste u blizini Klanjca, Tuhelja i Velikog Trgovišća, uz koje se nalaze i razni hoteli. Zaštićeni proizvodi također su dobili veliku pozornost, pošto je 7. svibnja 2022. godine u Krapini održan „5. Sajam hrvatskih

zaštićenih proizvoda“ od strane Ministarstva poljoprivrede. Naglasak se stavlja na 4 zaštićena proizvoda: puricu, mlince, štrukle i bagremov med (KZZ, 2022). U budućnosti se nastoje zaštititi autohtone sorte vinove loze. Sportska događanja, konkretno aktivno i pasivno bavljenje sportom, rekreacija, biciklizam i pješačenje ili trčanje te zdravstveni oporavak, život u prirodi i fitness, dobivaju najveću pozornost. Brežuljkasti reljef pogodan je za intenzivnije biciklističke staze kojima se mogu koristiti brdski biciklisti, ali i rekreativci i touring biciklisti. Županija je povezivanjem povijesti, sadašnjosti i sporta uspjela osmisliti razne utrke koje svake godine postaju sve popularnije. Jedna od poznatijih rekreativnih trkaćih utrka je „Kajbumšćak trail“ u organizaciji Trkačkog kluba Maraton iz Krapine, koja je održana 22. lipnja 2022. godine. Posebnost utrke je u startu koji je ispred ulaza u Muzej krapinskih neandertalaca, prolazi kroz povijesnu utvrdu krapinski Stari grad i penje se na Strahinjčicu te prolazi čitavom njenom duljinom, od zapadnog do istočnog dijela. Cilj je da se tijekom utrke sudionici ugodno osjećaju u prirodnoj ljepoti Zagorja te se povežu i bolje upoznaju sa povijesnim značajem prostora u kojem se nalaze, pošto je tim putevima, prema priči, „Dedek Kajbumšćak prije 130 tisuća godina trčao i hodao, tražio i smišljao alate, lovio špiljskog medvjeda, vuka, losa, jelena, nosoroga, skupljao bobice ali i divio se vizurama Zagorja – Bajke na dlanu“ (Kajbumšćak trail, 2022). Utrka vodi iz kotline vijugave rijeke Krapinčice valovitim vrhuncima okolnih „brega“, sve do vrhova Strahinjščice, Brezovice i Tri kralja i nazad. Dužina i težina utrke prilagođena je svim uzrastima pa su tako napravljene 3 staze: „Dedek Kajbumšćak“ duljine 26 kilometara s ukupnim usponom 1 750 metara, „Šumski gujdek“ duljine 17 kilometara s ukupnim usponom 1 100 metara i „Mali krap“ duljine 9 kilometara s ukupnim usponom 440 metara. U utrci su, osim domaćih sudionika, bili i oni iz Slovenije. U lipnju 2022. godine održano je jubilarno 10. izdanje trkaće utrke „Mala Erpenja Trekk“, nakon čega je slijedio malonogometni turnir (Mala Erpenja Trekk, 2022). Sudionici su prilikom natjecanja prolazili prirodnim stazama na području Male Erpenje i okolnih sela s kojih se pružaju prekrasni pogledi na ljepote Zagorja, a utrka je poznata i po okrepi domaćim gastronomskim proizvodima i delicijama članica Etno sekcije Kubure Male Erpenje/KME i rock koncertu nakon utrke. Sudionici mogu nastupati na 3 staze prilagođene različitim uzrastima, a to su „Jagodica bobica trail“ duljine 7 kilometara, „Šumska jagoda trekk“ duljine 10 do 12 kilometara te „Divlja jagoda trekk“ duljine 20 do 25 kilometara. Kao i kod prethodne utrke, svake godine odaziv je velik te nastupaju i sportaši i rekreativci iz okolnih područja, ponajprije iz susjedne Republike Slovenije. Mogućnosti razvoja prepoznali su, osim domaćih, i strani investitori i organizatori. Krapinsko-zagorska županija doživjela je veliku popularnost tako što je u travnju 2022. godine ugostila jednu od najpopularnijih svjetskih utrka sportskih automobila, a to je WRC Croatia Rally. Ovakav

događaj okuplja obožavatelje automobilskih utrka iz cijeloga svijeta, a takav je slučaj bio i u Hrvatskoj. Utrka se održala u razdoblju od 4 dana na prostoru Žumberka i Medvednice te Karlovačke, Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije, ukupne duljine 292 kilometara. Rute su prolazile županijskim šumama i selima (WRC Croatia Rally, 2022).

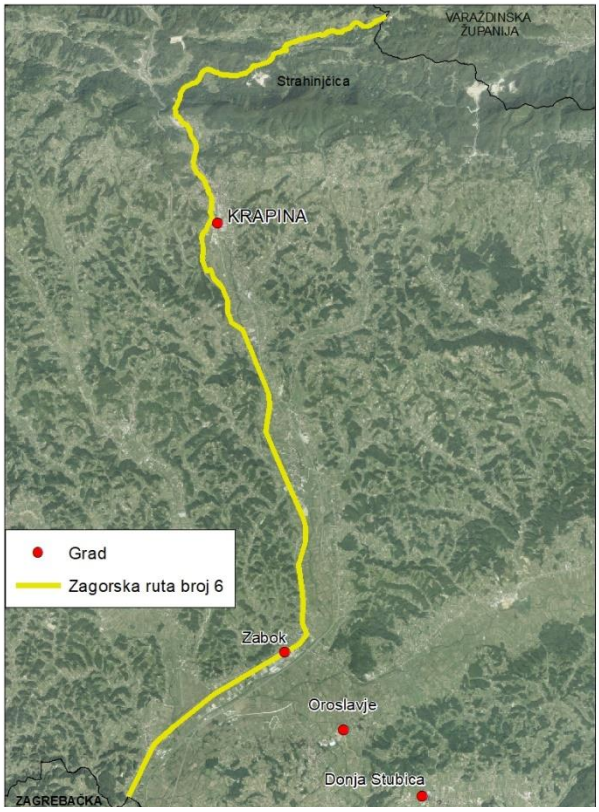
Osim aktivnih događanja koja privlače velik broj posjetitelja, tu su naravno i toplice po kojima je županija nadaleko poznata, a gdje je vidljiv zdravstveni učinak turizma, preventiva i fitness. Terme Tuhelj u Tuheljskim Toplicama najpoznatija su kupališna destinacija na ovom prostoru. U sklopu toplica nalaze se razni bazeni te hotel i kamp sa sportskim sadržajima. Nadalje, u Krapinskim toplicama 2015. godine otvoren je Vodeni park Aquae Vivae sa ponudom sportsko-rekreativnih aktivnosti, poput plivanja i ronjenja, uz mogućnost korištenja saune, a u sklopu objekta nalazi se i restoran gdje je moguće probati domaću hranu (Aquae Vivae, 2022). Uz to, Stubičke toplice također su poznata destinacija održavanja termalnog turizma, a 2008. godine pokrenut je projekt pod nazivom „Stubaki“ za razvoj sportskog i zdravstvenog turizma. Planirana je izgradnja hotela i eko-etno sadržaja u sklopu toplica. U projekt je uložena velika količina novca, no nažalost njegova izgradnja i dalje stoji te se za sada ne zna kada će se nastaviti. U Krapinskim Toplicama nalazi se i spa i wellness centar u Hotelu Villa Magdalena.

Uz navedene postoje i utrke jahanja u listopadu, utrke i prezentacije sportskih automobila, zatim nadaleko poznata Snježna kraljica ili Snow Queen Trophy koja se od 2005. godine održava u siječnju (osim 2014. i 2016. godine zbog nedostatka snijega) te je postala jednom od simbola Zagorja, letenje balonima u proljeće te biciklijade po selima u proljeće i ljeti. Većina njih poznata je samo među lokalnom zajednicom, a popraćena su uglavnom od strane domaćih medija. Ostala više popraćena događanja uspjela su se istaknuti zbog duge tradicije održavanja, a i zbog bolje popraćenosti stranih medija i znatno većeg društvenog odaziva.

4. SPORTSKI I CIKLOTURIZAM U KRAPINSKO-ZAGORSKOJ ŽUPANIJI

4.1. Trenutno stanje sportske infrastrukture i klasifikacija sportskih aktivnosti

Biciklizam se kao aktivnost najviše ističe te je jedan od najčešće pretraženih pojmova na internetskim stranicama (Bartoluci i dr., 2016). U Krapinsko-zagorskoj županiji za njegov razvoj izdvajaju se značajna sredstva i to zbog prikladne županijske infrastrukture. Razvoju doprinosi povoljna klima, slikoviti krajolici, bogata kulturno-povijesna baština, blizina grada Zagreba kao potencijalnog tržišta te pozicija na važnom prometnom pravcu prema hrvatskom Jadranu. Lokalne prometnice povezuju manja naselja te su manjeg prometnog intenziteta od glavnih prometnica, što omogućava sigurnost prilikom bicikliranja. Za županiju je najvažnija državna biciklistička ruta pod nazivom „Zagorska ruta broj 6“ koja povezuje granični prijelaz Mursko Središće, Čakovec, Varaždin, Zagreb, Karlovac i Rijeku te vodi prema Italiji preko graničnog prijelaza Rupa. Unutar Krapinsko-zagorske županije povezuje Krapinu, Sveti Križ Začretje i Zabok te se nastavlja na Jesenje i Bednju (sl. 6.). Problem rute je što se nalazi na cesti, a ne uz cestu kako bi bilo poželjno.



Slika 6. Zagorska ruta broj 6 i okolni gradovi
Izvor: Zagorje Bike (2022)

Ipak, u infrastrukturi postoje i poteškoće, a to su nerazvijena prateća infrastruktura, ispresijecanost županije većim prometnicama intenzivnijeg prometa (autocesta A2 i državne prometnice) problem prelaska državne granice i malen broj označenih ruta na većim prometnicama. Prateća infrastruktura, koja uključuje servis i najam bicikala te odmarališta, nalazi se ispod europskog standarda.

Odmarališta, koja bi trebala biti obavezan dio dužih biciklističkih vožnji, nalaze se tek na nekoliko lokacija na definiranim biciklističkim rutama, uglavnom u gradovima. Dobro su opremljena te pružaju mogućnost korištenja karata i servisa bicikla. Servisi se nalaze jedino u gradovima, a pri tome su zastarjeli i neprilagođeni potrebama današnjih biciklista. Radi se na uvođenju punionica za električne bicikle, no one su skupe, a broj električnih bicikala nije još toliko velik.

Bicikl se može unajmiti samo u većim mjestima, iako cijena najma nije prevelika. Na primjer, u Hotelu Villa Magdalena u Krapinskim Toplicama, cijena cjelodnevnog najma bicikla iznosi 90 kuna (Villa Magdalena, 2022). Označene biciklističke trake nalaze se samo u većim gradovima uz glavne prometnice, a ponegdje i na pločnicima. Najbolji primjer su jasno označene biciklističke staze u Krapini koje gube na kvaliteti kako se staza udaljava od grada. Cikloturističke rute se ističu brojem, ali nekima nedostaje signalizacija te su zahtjevne zbog brdovitosti terena. Rute koje su označene nalaze se na većim državnim cestama i uz autocestu A2, gdje je vožnja često nesigurna zbog velike brzine automobila. Duže vožnje katkada zahtijevaju prijelaz državne granice na mjestima gdje ne postoji međunarodni prijelaz (ponajviše na zapadu županije uz granicu sa Republikom Slovenijom), a za mogućnost prelaska potrebna je adekvatna turistička propusnica koja se odnosi samo na državljane Europske unije. Dakle, županija se nosi sa velikim poteškoćama prilikom razvoja cikloturizma, poboljšanja se događaju sporo, a ponuda nije u toku sa modernim zahtjevima biciklista.

4.2. Prijedlog budućeg razvoja turizma i sporta u županiji uz uključenost cikloturizma

U posljednjem dijelu rada želi se dati prijedlog razvoja županije kako bi ona popularizirala vlastitu turističku ponudu i povećala dolaznost inozemnih turista. Taj prijedlog je podijeljen na nekoliko dijelova. Prvi dio se odnosi na analizu kvalitete biciklističkih staza, servisa i smještajnih kapaciteta. Ovdje će se dati prijedlog povezivanja jedne državne rute sa željeznicom. U drugom dijelu nastojati će se prikazati bolja povezanost biciklizma sa gastronomskom i kulturnom ponudom zagorskih sela. Na kraju će se dati prijedlog rješavanja problema sezonalnosti na način uvođenja češćih sportsko-rekreacijskih aktivnosti izvan glavne turističke sezone. Biciklističke rute u Krapinsko-zagorskoj županiji pokrivaju njenu čitavu površinu, te se velik dio nalazi uz samu granicu županije, na primjer ruta uz rijeku Sutlu. Podijeljene su u 5 kategorija: državne i prekogranične (6), županijske (23), lokalne (19), obiteljske (6) i planinarske/MTB (6), dakle ukupno 59 ruta (Zagorje Bike, 2022). Rute variraju u duljini. Prema klasifikaciji dijele se na rute od 0 do 10 kilometara, od 10 do 20, 20 do 30 te iznad 30 kilometara. Najveći broj nalazi se u posljednjoj i prvoj skupini. Uglavnom su to državne i lokalne rute. Prosječna duljina županijskih ruta iznosi 30,85 kilometara, a državnih i prekograničnih ruta 71,25 kilometara (Zagorje Bike, 2022). Podloga staze također je važan aspekt klasifikacije. Staze mogu imati 100-posto asfaltiranu, pretežno asfaltiranu i zemljanu (makadam) podlogu. Podloga bi trebala biti što ravnija, stoga je najoptimalnija opcija asfaltirana cesta, dok su makadami i poljski putevi najmanje poželjni za duže vožnje, pošto se na njima vozači najbrže umaraju. Čak 4 državnih i 19 županijskih ruta ima 100-posto asfaltiranu podlogu, a makadam je najmanje zastupljen, osim kod obiteljskih i mountain bike/MTB ruta, koje i zahtijevaju zemljanu podlogu. Svaka ruta je označena nekom od razina označavanja (državna i lokalna), odnosno putokazima, ali ne toliko kartama. Duže rute prate veće prometnice, dok lokalne povezuju manja sela te su udaljenija od središta županije.

Rute su relativno dobro pokrivene odmorištima za bicikle i lječilištima, ali isto ne vrijedi za bike hotele i servise, kojih je tek nekoliko i raspršeni su po županiji. Također ih „prate“ restorani i nebiciklistički smještaji, pretežito apartmani. Objekti poput servisa i trgovine dijelovima za bicikle trebali bi se nalaziti na relativno jednakim udaljenostima, na primjer, svakih nekoliko kilometara za županijske i svakih desetak za državne. Također, trebali bi se nalaziti na ulazu u mjesto, kako bi se izbjegao dodatni promet, ili u parkovima, kampovima i zelenim površinama sa klupama te na što ravnijem terenu kako bi se smanjio uspon. Odmorišni objekti trebali bi ukomponirati servis bicikla sa odmorištem i eventualnom prodavaonicom prehrambenih proizvoda ili restoranom, kao što je to slučaj na odmorištu Plešivica 1. Ono se

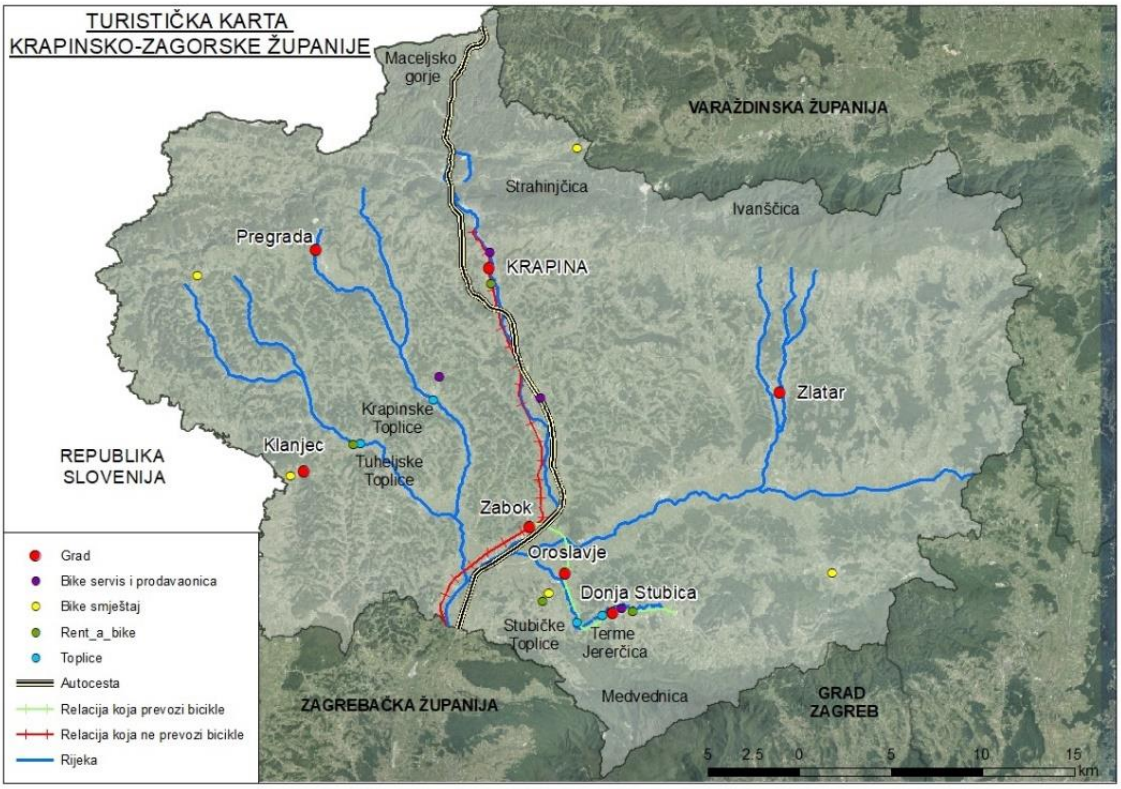
nalazi na ulazu u prigradsko naselje Hrastje Plešivičko ili na udaljenosti od 50 metara od ulaza u Park prirode Žumberak, na poznatoj vinskoj cesti. Opremljeno je pametnom klupom, stalkom za bicikle i info pločom o glavnim atrakcijama u blizini.

Automobilski promet u zagorskim selima znatno je manji nego u većim gradovima, ali ipak dolazi do zastoja i zadržavanja biciklista. Jedan od problema odmorišta je taj što ih je malo i nalaze se samo u većim mjestima gdje je promet intenzivan. Za sada postoje u mjestima Zagorska Sela, Sveti Križ Začretje, Krapina, Bedekovčanska jezera i Marija Bistrica, a budući plan izgradnje također obuhvaća samo veća mjesta. Promet ovdje otežava kretanje pa bi bilo poželjno proširiti opseg odabranih mjesta te usmjeriti opremljenost na manje prometna, na primjer, sela zapadnog dijela županije, pošto je tamo promet manji. Za rješenje problema vožnje u gradovima potrebno je poraditi na modernijem označavanju biciklističkih staza u urbanim sredinama kao što je to slučaj u Gradu Zagrebu i Krapini. Biciklistima bi također bilo korisno da se na odmaralištima i u mjestima nalazi i elektronička oprema. Ovdje se ponajprije misli na ekrane sa digitalnim interaktivnim kartama rute, pametne klupe i punionice za električne bicikle. Takve karte bi mogle sadržavati označena naselja na ruti te udaljenost do najbližeg servisa ili trgovine, ako se već ne nalaze na odmorištu, ali i popis zanimljivosti, atrakcija, događanja i restorana u mjestu u kojem se nalaze te njihov kratak opis. Ovako bi se povezale sportsko-rekreativna i kulturno-gastronomska funkcija turizma. Recimo u Sloveniji, još jednoj poznatoj cikloturističkoj destinaciji, staze unutar gradova jednake su kvalitete kao i one izvan gradova. Konkretan primjer može biti biciklistička staza koja povezuje Maribor i općinu Ruše, duljine petnaestak kilometara. Na stazi postoje dvije trake, u potpunosti je odvojena od ostalog prometa, asfaltirana je, uz stazu je izgrađena drvena ograda, a preko rijeka i potoka vode novi i čvrsti drveni mostovi (tportal, 2022). Osmišljena je zbog rasterećenja automobilskog prometa u općini, ali i zbog želje da se stanovnicima tog područja osigura bezbrižna vožnja do Maribora, koja traje otprilike pola sata. Najvažnije je što ima modernu infrastrukturu te se želi povezati sa Dravskom rutom, još jednom poznatom biciklističkom rutom duljine 710 kilometara koja se prostire od Tolbacha u Italiji do Legrada u Hrvatskoj, prolazeći i kroz Austriju i Sloveniju (Drava Bike, 2022).

Smještajni objekti poput hotela, apartmana i ponajprije kampova problem neadekvatne opremljenosti za bicikliste bi trebali brzo riješiti, pošto promjene ne idu u skladu sa razvojem ostalih aspekata razvoja biciklizma. Potrebno je izgraditi više smještaja tipa bike hotela, koji pružaju niz usluga za bicikliste. Na primjer, bike hoteli imaju posebne prostorije namijenjene čuvanju i održavanju bicikala (popravak, čišćenje), informacije o biciklističkoj ponudi i

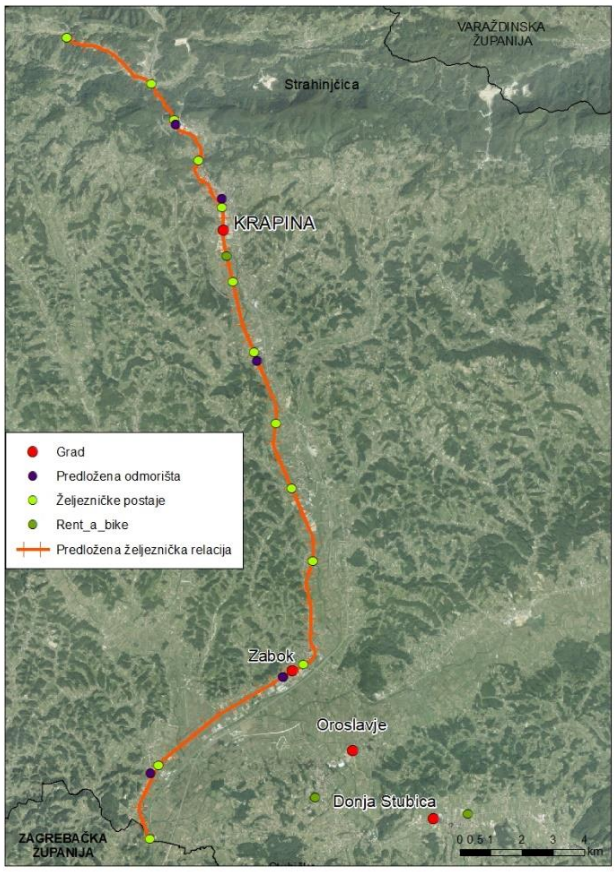
dionicama kojima se kreću, ponudu jela i pića prilagođenu potrebama biciklista te eventualne dodatne aktivnosti, poput masaže, teretane, wellnesa, bazena i toplica (Maistra, 2022). U Krapinsko-zagorskoj županiji danas postoje 2 bike hotela te po 1 ugostiteljski objekt i studio apartman (sl. 7.). Za objekte su propisane različite razine bike standarda, bike friendly, bike professional i bike specialist (Zagorje Bike, 2022). Svaka od navedenih razina standardizacije integrira četiri skupine zahtjeva: Fizički sadržaji i oprema objekta, Usluge objekta prilagođene biciklistima, Biciklističke kompetencije i Regija i turističke informacije – biciklističko okruženje objekta. Objekti se nalaze u gradovima i u blizini većih mjesta te najvažnije na većim rutama, a neka i u blizini toplica. Neki su dosta udaljeni od središta županije, što znači da je i promet znatno manji te se može bolje doživjeti priroda. Nedostatak je što se ne nalaze svi u blizini željeznice, pa se rute vezane uz željeznicu ne bi mogle svugdje provesti.

Državne i prekogranične rute najvažnije su za razvoj cikloturizma, pošto ih koristi najveći broj biciklista, a i najbolje su opremljene. No, i one imaju nedostatke. Na primjer, problem odnosa željeznice sa vjerojatno najpoznatijom rutom pod nazivom „Zagorska ruta“. Ruta je duga 47,68 kilometara, prolazi sredinom županije te povezuje njen sjever i jug (Zagorje Bike, 2022). Linija koja prolazi tim dijelom povezuje Krapinu i Zabok, ali nema mogućnost prijevoza bicikla. Isto vrijedi i za liniju koja povezuje Zabok sa Zagrebačkom županijom (sl. 7.). Na ruti se nalazi tek 5 odmorišta koja su nejednako raspoređena uzduž rute. Vlak bi omogućio prijevoz između određenih dionica na ruti, pošto pruga uvijek povezuje puno manjih mjesta, u kojima postoji mogućnost smještaja tijekom dužih biciklističkih vožnji. U Zagorju trenutno postoji samo jedna dionica na kojoj je omogućen prijevoz bicikla vlakom, a to je dionica Zabok – Donja Stubica (sl. 7.). Dionica također prolazi kroz Oroslavje i nekoliko sela, ali je vrlo kratka i povezuje tek tri veća mjesta. Pozitivna strana je ta što se nalazi na prostoru gdje je velika koncentracija biciklističkih usluga, a u blizini je i rijeka i nešto slabije lokalna prometnica.



Slika 7. Turistička karta Krapinsko-zagorske županije
Izvor: Zagorje Bike, 2022.

Kao prijedlog rješenja problema sa „Zagorskom rutom“ predloženo je uvođenje mogućnosti prijevoza bicikla na toj željezničkoj dionici, kao i 5 mogućih odmorišta koji prate prugu i postaje (sl. 8.). Odmarališta se nalaze u blizini željezničkih postaja, na otprilike trideset metara udaljenosti. Dva se nalaze u gradovima, po jedan u Krapini i Zaboku, i to u blizini željezničkog kolodvora. Takve lokacije su odabrane iz razloga što se u njihovoj neposrednoj blizini nalaze supermarketi (Lidl i DM), a i zbog blizine centra. Otprilike 3,7 kilometara vožnje od kolodvora u Zaboku nalazi se bike hotel Zagi. U Krapini je odabran Park Krapina koji je udaljen jednu ulicu od kolodvora. Na pola puta nalazi se i restoran. Ostala odmarališta odabrana su prema sličnom principu. Najsjevernije odmaralište smjestilo bi se na livadi tik do šume i mjesta Žutnica. U blizini je i potok. Odmorište južnije od Krapine nalazi se u sklopu mjesta Velika Ves. Pedesetak metara od stajališta je manji dućan, a nalazi se na manje prometnoj ulici. Posljednje, najjužnije odmaralište nalazi se u sklopu mjesta Veliko Trgovišće. U blizini je veća željeznička postaja, a dvije ulice dalje nalazi se Konzum. U blizini je i šuma, a malo dalje restoran i hotel. Otprilike 5 kilometara vožnje nalazi se bike hotel Zagi.



Slika 8. Predložena željeznička dionica za prijevoz bicikla i 5 odmarališta
Izvor: Zagorje Bike (2022.)

Za bolje povezivanje spora i kulture, rute bi se mogle osmisliti tako da, na primjer, „prate“ određena događanja koja bi upotpunila čitav doživljaj duge vožnje. Na primjer, tijekom godine se organiziraju natjecanja u proizvodima lokalnog stanovništva. To uključuje, naravno, i degustaciju delicija. Ako se neka takva događanja organiziraju u približno isto vrijeme, mogla bi se obići u istoj ruti. Isto vrijedi i za kulturna događanja. Rekreativce bi sigurno zanimao posjet nekom od zagorskih muzeja. Nekoliko muzeja ističe se popularnošću, poput Dvora Veliki Tabor, Muzej seljačke bune, Etnoselo Kumrovec, Muzej krapinskih neandertalaca i Galerija Antuna Augustinčića (sl. 7.). Čak bi mogla postojati i niža cijena, na primjer, za bicikliste koji organizirano ili u skupinama dolaze u muzej, te bi obilazak muzeja mogao biti ukomponiran u čitavu aktivnost. Izložbe mogu biti prikladne tematike, odnosno o razvoju biciklizma na ovom prostoru u sklopu povijesnih i tehničkih muzeja.

Dva su problema vezana uz sezonalnost turizma u promatranoj regiji – nepopunjenost smještajnih kapaciteta izvan sezone te smanjen dolazak stranih turista. Za rješavanje prvog problema sezonalnosti u turizmu Zagorja, županija bi se trebala usmjeriti na osmišljavanje i promoviranje događanja u dijelovima godine izvan turističke sezone. Neka događanja nalaze

se izvan sezone, no uglavnom sa premalim razmakom od nje. Za bolju distribuciju turističke aktivnosti događanja bi se trebala organizirati u proljeće, odnosno jesen. Pošto su to vlažna razdoblja kada je aktivnost na otvorenom otežana ili nemoguća, mogu se organizirati natjecanja u dvoranama i sportskim centrima. Ovakve aktivnosti doduše već postoje, no pretežito su klupskog karaktera, što znači da se rekreativno njima ne može baviti. Županija bi trebala poboljšati ulaganja u izgradnju sportskih centara u kojima bi se promovirale specijalne sportske aktivnosti. To mogu biti natjecanja sportova s loptom, konjske ili motociklističke utrke ili bazenski sportovi, poput plivanja. Takvim bi objektima trebalo biti moguće pristupiti željeznicom.

Za zadovoljavanje potreba i želja inozemnih turista destinacije moraju poraditi na jednom ključnom aspektu – kvaliteti smještaja. Kvaliteta je ključni faktor promoviranja destinacije i poboljšanja njene konkurentnosti na tržištu (Bartoluci i dr., 2007). Destinacija koja ima kvalitetan turistički proizvod, u koji ulaze raznovrsni proizvod i usluge, od hotela, restorana i transporta do trgovine, kulturnih institucija i sporta, imati će veću popularnost, što će dovesti do porasta broja dolazaka i noćenja. Uz to, dobro upravljanje kvalitetom za sobom vuče niz prednosti, kao što su bolji proizvodi i usluge, zadovoljstvo i vjernost korisnika, manji troškovi, veća profitabilnost, zadovoljstvo zaposlenika, bolje upravljanje i ugled destinacije. Hrvatski turizam u nekima od tih aspekata zaostaje. Smještajni objekti su usitnjeni (to pokazuje i velik broj apartmana i tek nekoliko hotela u županiji), radnici su loše plaćeni za teške poslove koje odrađuju te rade samo jedan dio godine, a ukupna kvaliteta i dalje nije adekvatno primijenjena u praksi. Pošto problem nije u domaćim, već u manjku stranih turista, razvoj turističke ponude trebao bi biti usmjeren na poboljšanje kvalitete smještaja, koji bi bolje odgovarao stranim turistima. Poboljšanje kvalitete moguće je postići uvođenjem sustava potpune kvalitete u sve institucije i organizacije, formiranjem jasne strategije razvoja turizma, stimulacijom reda i kreativnosti u planiranju, iskorištavanjem svih prirodnih i kulturnih potencijala te obogaćivanjem turističke ponude novim proizvodima i uslugama koji će postati prepoznatljivi. Neke od navedenih metoda su već provedene od strane županije, poput strategije razvoja, a na nekima je potrebni daljnje poraditi, recimo na obogaćivanju turističke ponude. Turisti od destinacije traže ponajprije zdravi i zadovoljavajući odmor koji mogu pronaći u prirodi, sportu, zabavi i hrani (Bartoluci i dr., 2007).

4.3. Kritički osvrt na županijske planove razvoja i projekte

Krapinsko-zagorska županija je na temelju dosadašnje posjećenosti lokaliteta i turističke aktivnosti posjetitelja oformila ključne smjernice razvoja. Na primjer, Strategija razvoja Krapinsko-zagorske županije osmišljena je 2017. godine pod sloganom „Zagorje – Bajka na dlanu“, a kao jedan od prioriteta izabran je razvoj turizma pomoću 4 mjere: 1.3.1. „Razvoj selektivnih oblika turizma“, 1.3.2. „Razvoj turističke infrastrukture“, 1.3.3. „Poboljšanje usluga i kapaciteta postojećih turističko-informativnih centara“ te 1.3.4. „Brendiranje i promocija Krapinsko-zagorske županije kao poželjne turističke destinacije“. Jedan od njih uključuje i središte županije, Krapinu, grad koji ima dugogodišnju tradiciju ulaganja u razvoj turizma, a programom pod nazivom „Provedbeni program grada Krapine za razdoblje od 2022. do 2025. godine“ nastoji se pojačati ulaganje u razvoj turizma grada te promoviranje dostupnih kulturnih i sportskih atrakcija kao preduvjeta za prijavu prijedloga na EU natječaje u novom programskom razdoblju od 2021. do 2027. godine. U projekt su uključeni projekti poput „Crne kraljice“ za obnovu najpoznatijih destinacija u gradu, poput Muzeja krapinskih neandertalaca, Muzeja Ljudevita Gaja, Galerije Grada Krapine, Stari grad i Forme prime te izgradnju pješačkih staza koje će ih povezivati, zatim projekt „U ozračju KAJ-a“ za promociju kajkavskog kulturnog stvaralaštva, običaja, gastronomije i turističke ponude u kojemu se, osim Krapine, predstavljaju i drugi gradovi s kajkavskog govornog područja te otvaranje bazenskog kompleksa Šemničke toplice. Ipak, planovi se odnose na veće gradove te su isključili manja mjesta koji time gube mogućnost promoviranja.

Na razini Europske unije, Europska biciklistička federacija ili European Cyclists' Federation (ECF) razvila je projekt „EuroVelo – Europska mreža biciklističkih ruta“. Osnovni cilj projekta je razvoj i sinteza postojećih i planiranih nacionalnih i regionalnih biciklističkih ruta u jedinstvenu mrežu koja bi obuhvatila i domaće i inozemne rute. Također se želi poraditi na unaprjeđenu teritorijalne kohezije i međusobnog razumijevanja među europskim regijama, kao i na poboljšanju zdravstvenog stanja građana Europske unije. Ovime bi se riješio problem prelaska državne granice na određenim rutama. Rute se testiraju i ocjenjuju, na temelju čega se izrađuje plan njihove dorade, ako je to potrebno.

U sklopu Strategije razvoja nalazi se i Master plan prometnog sustava Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije kojim se želi poboljšati prometna dostupnost na cijelom području kroz razvoj učinkovitog i održivog prometnog sustava, omogućiti veću mobilnost stanovništva korištenjem oblika transporta koji su ekološki,

energetski i ekonomski prihvatljivi za društvo, integrirati prometne podsustave kroz institucionalna, organizacijska i infrastrukturna poboljšanja, s posebnim naglaskom na integriranje sustava javnog prijevoza te povećati sigurnost prometa, odnosno ukratko, integracija prometa i podizanje regionalne mobilnosti. Nedostatak strategije je u tome što nije uključeno označavanje biciklističkih staza na državnim prometnicama, već samo regulacija prometa. Također, na njima ne postoje odmarališta, pošto se radi o brzim prometnicama. Postoji još čitav niz projekata, a dobar je dio financiran od strane Europske unije u sklopu promocije turizma u regiji. Problem je što se takvi projekti uglavnom usmjeravaju na rješavanje općenitih problema, a rijetko kad se osvrću na stvarne potrebe sportaša, poput poboljšanja staza i signalizacije ruta što ostaje neuređeno, kao i povezivanje sa ostalim prijevoznim sredstvima (željeznica).

Plan razvoja kroz različite projekte važno je provoditi pošto se na taj način povećava svijest o potrebama selektivnih oblika turizma među lokalnim stanovništvom i investitorima, ali i o ekonomskoj učinkovitosti rekreacije. Pod selektivnim oblicima turizma poseban se naglasak stavlja na razvoj cikloturizma u sklopu razvoja biciklizma, pošto se cilja da on postane jedan od važnijih oblika turizma u Republici Hrvatskoj radi vlastite važnost za turistički razvoj kontinentalnog dijela. Republika Hrvatska još uvijek pripada zemljama s razmjerno slabo razvijenim cikloturizmom, u usporedbi sa susjednim državama poput Mađarske i Slovenije, unatoč velikom broju staza i statusa neotkrivene cikloturističke destinacije (Institut za turizam, 2017). Planovi razvoja trebali bi biti usmjereni na rješavanje ključnih problema poput infrastrukture, oglašavanja, promoviranja selektivnih oblika turizma u sklopu zdravog načina života i povezivanja sa inozemnim biciklističkim rutama. Ističe se nekoliko planova. Najveći i najambiciozniji projekt predložen za razvoj cikloturizma je „Operativni plan razvoja cikloturizma Krapinsko-zagorske županije“ koji je osmislio Institut za turizam 2017. godine. Plan objedinjuje cjelokupnu problematiku vezanu uz cikloturizam ovog prostora te njezina rješenja, a okuplja i subjekte koji bi ih proveli (Institut za turizam, 2022). Ističu se i usluge koje je potrebno razviti kako bi se udovoljilo cikloturistima, a obuhvaćaju usluge adekvatnog smještaja, gastronomsku ponudu, turističke atrakcije, trgovine biciklističke opreme i servis. Nadalje, „Master plan turizma Krapinsko-zagorske županije“ fokusira se na razvoj biciklizma i aktivnog, odnosno pasivnog odmora i brige za zdravlje te na poboljšanje i signalizaciju biciklističkih ruta uz koje se planiraju izgraditi novi smještajni objekti za sportaše i aktivne turiste, a nastoji riješiti i problem nepostojanja rekreacijskog biciklizma kao dodatne ponude uz toplice i bazene. „Prostorni plan“, predložen 2002. godine, nastoji urediti biciklističke rute

te prilagoditi veće prometnice vožnji biciklom uvođenjem signalizacije, ograničenja brzine i putokaza te postavljanjem pločnika.

5. ZAKLJUČAK

Veza između turizma i sporta nikada neće biti prekinuta. Štoviše, ona će se i dalje pojačavati i rasti. Takav će slučaj biti i sa sportsko-rekreacijskim turizmom u Krapinsko-zagorskoj županiji, koji već ima dobru povijest i podlogu održavanja. Planovi izgradnje nove i usavršavanja postojeće infrastrukture su postavljeni sa dobrim temeljima te imaju dobru tendenciju daljnjeg razvoja. Planovi koji su već provedeni uspjeli su stvoriti turističku sliku županije te predstaviti njene danas najposjećenije dijelove. Prijedlog razvoja nove rute povezane sa željeznicom mogao bi se ostvariti, ako bi županija u to uložila potrebna sredstva, kojima i raspolaže. Poticaj bi mogla biti i generalna obnova željeznica na državnoj razini, koja ipak ide sporo. Stoga se razvoj prijedloga ne može procijeniti za sljedećih nekoliko godina, već tek nakon obnove željeznice. Razvoj ovisi i o zainteresiranosti lokalnog stanovništva. Dosadašnji spoj bicikla i željeznice pokazao se učinkovitim, no na stanovništvu županije ostaje mjera u kojoj bi koristili novopredloženu rutu. Jedan scenarij bi mogao podrazumijevati brži razvoj sličnih ruta s obzirom na rast popularnosti cikloturizma, dok bi drugi značio napuštanje ideje i okretanje drugim projektima. Pritom je potrebno uzeti slične primjere povezanosti iz susjednih regija i europskih država, ali i ostatka Republike Hrvatske kako bi se plan realizirao. Županija je već surađivala sa europskim cikloturističkim destinacijama, što znači da bi realizacija budućih projekata bila moguća, pošto i ostale europske države sve više teže razvoju biciklizma i rekreacije. Štoviše, prijedlog i mogao utjecati na oblikovanje sličnih ruta na prostoru županije, ali i šire. Dolasci stranih turista predstavljaju veći problem prilikom realizacije, no njihova aktivnost bi rasla s vremenom ako se destinacije adekvatno promoviraju, u čemu bi od velike pomoći bili mediji i internetski portali. Vidljivo je da županija raspolaže bogatim opsegom raznovrsnih kulturnih aktivnosti, koje nažalost ostaju vidljive samo lokalnoj zajednici te bi trebale poraditi na vlastitom promoviranju, pogotovo edukativnih i gastronomskih događanja.

POPIS LITERATURE I IZVORA

1. Aquae Vivae, 2022: Naslovnica, https://www.aquae-vivae.hr/ (26.07.2022.)
2. Bartoluci, M., Bartoluci, S., Bilen, M., Borković Vrtiprah, V., Bučar, K., Čavlek, N., Družić, I., Heimer, S., Jadrešić, V., Kesar, O., Magaš, D., Omrčen, D., Peršić, M., Peručić, D., Pešutić, A., Rakovac, S. Rosentraub, M., Sobry, C., Škorić, S., 2007: Turizam i sport - razvojni aspekt, Školska knjiga, Zagreb
3. Bartoluci, M., Škorić, S., Starešinić, Z., 2016: Ponuda sportskog turizma u Hrvatskoj, Poslovna izvrsnost 10 (2), 9-25 Drava Bike, 2022., https://dravabike.si/hr/ (26.07.2022.)
4. Državni zavod za statistiku (DZS), 2022: Turizam, https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/turizam/ (26.07.2022.)
5. Geoportal Državne geodetske uprave, 2022., https://geoportal.dgu.hr/ (26.07.2022.)
6. Google karte, 2022., https://www.google.com/maps (26.07.2022.)
7. Hrvatske željeznice – Infrastruktura, 2022: Karta željezničke mreže sa kolodvorima i stajalištima, https://www.hzpp.hr/ (26.07.2022.)
8. Institut za turizam, 2022: Operativni plan razvoja cikloturizma Krapinsko-zagorske županije, http://www.iztzg.hr/ (26.07.2022.)
9. Kožić, I., 2013: Kolika je sezonalnost turizma u Hrvatskoj?, Ekonomski vjesnik 2, 470-480 Kušen, E., 2002: Turistička atrakcijska osnova, Znanstvena edukacija instituta za turizam, Zagreb
10. Kajbumščak trail, 2022: O utrci, https://www.kajbumscak.com/ (26.07.2022.)
11. Krapinsko-zagorska županija, 2022a: Događanja, https://www.kzz.hr/ (26.07.2022.)
12. Krapinsko-zagorska županija, 2022b: Novosti, https://www.kzz.hr/ (26.07.2022.)
13. Krapinsko-zagorska županija, 2022c: O županiji, https://www.kzz.hr/ (26.07.2022.)
14. Krapinsko-zagorska županija, 2022d: Provedbeni program grada Krapine za razdoblje 2022.- 2025. godine, https://www.kzz.hr/ (26.07.2022.)
15. Krapinsko-zagorska županija, 2022e: Turizam, https://www.kzz.hr/ (26.07.2022.)
16. Krapinsko-zagorska županija, 2022f: Turizam - Aktivnosti Krapinsko-zagorske županije iz područja turizma, https://www.kzz.hr/ (26.07.2022.)
17. Krapinsko-zagorska županija, 2022g: Turizam - Konferencija za novinare – Pregled turističkih pokazatelja i planiranih aktivnosti u turizmu, https://www.kzz.hr/ (26.07.2022.)

18. Maistra Hospitality Group, 2022: Bike hotel i usluge, https://www.maistra.com/hr/sportskeaktivnosti/biciklizam/bike-hoteli-i-usluge/ (26.07.2022.)
19. Ministarstvo turizma i sporta Republike Hrvatske, 2022: Istaknute teme – Turizam, https://mint.gov.hr/ (26.07.2022.)
20. Morpeth, N., 2001: The rennaissance of cycle tourism, in: Douglas, N., Douglas, N. (eds.): Special Interest Tourism, Wiley, 212-231 (26.07.2022.)
21. Snow Queen Trophy, 2022., https://snowqueentrophy.com/ (26.07.2022.)
22. Turistička zajednica Krapinsko-zagorske županije, 2022., https://www.kzz.hr/str.aspx?content_id=link-tzkzz (26.07.2022.)
23. Villa Magdalena, 2022., https://www.villa-magdalena.net/ (26.07.2022.)
24. WRC Croatia Rally, 2022: Ofiicial Event, https://www.rally-croatia.com/ (26.07.2022.)
25. Zagorje Bike, 2022a: Ponuda, https://www.zagorjebike.com.hr/ (26.07.2022.)
26. Zagorje Bike, 2022b: Rute, https://www.zagorjebike.com.hr/ (26.07.2022.)
27. Zagorje Bike, 2022c: Servisne informacije, https://www.zagorjebike.com.hr/ (26.07.2022.)

POPIS SLIKA

Slika 5. Kretanje vrijednosti dolazaka i noćenja u Krapinsko-zagorskoj županiji od 2011. do 2021. godine……...8

Slika 6. Prosječan broj dolazaka i noćenja stranih turista u Krapinsko-zagorskoj županiji iz odabranih europskih država od 2019. do 2021. godine……...9

Slika 7. Udio dolazaka domaćih i stranih turista u Krapinsko-zagorskoj županiji od 2011. do 2021. godine…….10

Slika 8. Distribucija noćenja turista tijekom cijele godine za razdoblje od 2018. do 2021. godine……...11

Slika 5. Ukupan broj događanja u Krapinsko-zagorskoj županiji tijekom 2019., 2020., 2021. te prve polovice 2022. godine……...13

Slika 6. Zagorska ruta broj 6 i okolni gradovi……..16

Slika 7. Turistička karta Krapinsko-zagorske županije……21

Slika 8. Predložena željeznička dionica za prijevoz bicikala i 5 odmarališta……..22

POPIS TABLICA

Tablica 1. Pregled dolazaka i noćenja turista prema vrstama smještajnih objekata……..…7